

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЕДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Лисенко Л.П.
м. Полтава

Анотація. У статті описуються психолого-педагогічні основи формування ключових компетентностей з безпеки, подана класифікація небезпечних факторів, які впливають на здоров'я людини.

Ключові слова: психолого-педагогічні аспекти, біологічні та хімічні фактори небезпеки.

Безпека – стан захищеності життєво-важливих інтересів особистості, суспільства від потенційно та реально існуючих загроз, або відсутність таких загроз; такий стан складної системи, при якому дія внутрішніх та зовнішніх факторів не призводить до погіршення системи чи до неможливості її функціонування та розвитку

Життя – це одна з форм існування матерії, яку відрізняє від інших здатність до розмноження, росту, розвитку, активної регуляції своїх функцій, до різних форм руху, діяльності. Таким чином термін «життя» вже у деякій мірі передбачає діяльність. Діяльність – специфічна форма відношення до навколишнього світу, зміст якого складає його доцільна зміна та перетворення в інтересах людей, яке включає в себе мету, засоби, результат і сам процес

Здорове молоде покоління – це запорука стабільного розвитку держави, один із чинників її позитивного іміджу, тому поняття здоров'язберігаючих технологій дедалі більше набуває актуальності. Стосовно ставлення до здорового способу життя молодь поділяють на п'ять груп: 1) з активно-позитивним; 2) пасивно-позитивним; 3) байдужим; 4) пасивно-негативним; 5) активно-негативним ставленням. Серйозне занепокоєння викликає щорічне збільшення випадків самогубств серед молоді.

Основними чинниками, що порушують психічне здоров'я у шкільні та студентські роки, є екзаменаційна ситуація, необ'єктивність вчителів та викладачів, велике розумове навантаження, страх відповідати на занятті. Серед факторів ризику, що впливають на молодь, також є прискорення темпу життя, гіподинамія, інформаційні навантаження, моногонія та соціальні (нездорове харчування, шкідливі звички, невміння регулювати напруження і розслаблювати організм). Говорячи про безпеку життєдіяльності школярів та студентів, не слід забувати і про здоровий спосіб життя. Розвиток багатьох захворювань пов'язаний з негативним впливом таких чинників: гіподинамія; незбалансоване харчування і надмірна маса тіла; паління тютюну; алкоголізація і наркоманія; психоемоційні переживання; ВІЛ інфекція, синдром набутого імунodefіциту (СНІД)

У загальноосвітніх навчальних закладах система забезпечення збереження здоров'я та безпеки життєдіяльності має два напрямки: викладання предметів «Основи здоров'я» й «Захист Вітчизни» та ряд заходів щодо організації роботи самої школи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників навчального процесу

Занепокоєння викликає стан здоров'я підростаючого покоління, що характеризується такими особливостями, як: зростання хронічної захворюваності, інвалідності; порушення становлення репродуктивної системи; відхилення психічного здоров'я. Небезпека – це наслідок дії окремих факторів на людину. Необхідно розрізняти потенційні та реальні небезпеки. Потрібна причина (умова), при якій потенційна небезпека переходить в реальну. Слід зазначити, що небезпека, як правило, проявляється у визначеній просторовій зоні, яка отримала назву небезпечна зона.

Хімічні фактори – це хімічні елементи, речовини та сполуки, які перебувають у

різному агрегатному стані (твердому, газоподібному, рідкому) і які різними шляхами можуть проникати в організм людини (через органи дихання, через шлунково-кишковий тракт, через шкірні покриви та слизові оболонки).

Біологічні фактори – це макроорганізми (рослини та тварини) і мікроорганізми (бактерії, віруси, рикетсії, спірохети, грибки, найпростіші). Біологічні фактори можуть діяти у воді, повітрі, ґрунті, продуктах харчування, на виробництві, у побуті. Психофізіологічні фактори – це фізичні перевантаження (статичні, динамічні) та нервово-психічні перевантаження аналізаторів, монотонність праці, емоційні перевантаження).

Надзвичайна ситуація (НС) – обстановка на окремій території чи суб'єкті господарювання на ній або водному об'єкті, яка характеризується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення, спричинена катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на такій території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності

ФОРМУВАННЯ ДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІВ УЧНІВ 5-9 КЛАСІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

*Ляшенко С. В.
м. Полтава*

Анотація. У статті подане поняття здоров'язберігаючої компетентності, показана методика формування такої компетентності в учнів 5-9 класів на уроках трудового навчання.

Ключові слова: здоров'язберігаюча компетентність, урок трудового навчання.

Основна мета сучасної школи полягає у формуванні здорової особистості. Здорової, як фізично, так і духовно. Тому кожен заклад загальної середньої освіти сьогодні шукає свій шлях змін у просторі покращення якості освіти та виховання. Колись метою школи було навчити якомога більше людей читати та писати. А загальні цілі – зовсім інші. У школі викладається безліч предметів, але інформаційний простір сьогодні майже безмежний. Не можна не погодитися з думкою про те, що здоров'я дітей – найголовніша цінність за будь-яких умов життя. І саме тому питання здоров'я школяра потребує особливої уваги, бо від стану здоров'я учня багато чого залежить: успіх у навчанні, фізичний розвиток та психічний стан дитини, ситуація у класному колективі, взаємовідносини з товаришами. В останні роки намітилася тенденція до погіршення стану здоров'я школярів. Однією із причин такої ситуації стала система шкільної освіти, орієнтована на інтелектуалізацію й інтенсифікацію навчального процесу. Інформаційна перевантаженість навчального процесу, його нерациональність з гігієнічної точки зору організація, недостатнє врахування вчителями індивідуальних можливостей учнів спричиняють погіршення стану здоров'я школярів. Відомо, що на стан здоров'я впливає низка соціально-гігієнічних та біологічних факторів. Існуючий стан організації режиму навчально-виховного процесу в сучасній школі, інтенсифікація навчання, зростаючий обсяг інформації вимагають від школярів усе більшого напруження фізіологічних систем організму, що зумовлює високе навантаження на адаптаційні механізми, посилює нервово-емоційну напруженість.